

Interreg

Ελλάδα-Κύπρος

Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης

ΑνΔιΚαΤ

**Αναπτυξιακή Εταιρεία Περιφέρειας Νοτίου Αιγαίου -
Ενεργειακή Α.Ε.: Οδηγός καλών πρακτικών για τη
διενέργεια καταδύσεων και την προστασία της θαλάσσιας
ζωής (Π.6.2.1.β)**

25/06/2021

Συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (ΕΤΠΑ) και από Εθνικούς Πόρους της Ελλάδας και της Κύπρου

ΤΙΤΛΟΣ ΕΡΓΟΥ: ΑνΔικαΤ - Καταδυτικές Διαδρομές σε Θαλάσσιες Προστατευόμενες Περιοχές της Ανατολικής Μεσογείου - Ανάπτυξη Δικτύου Καταδυτικού Τουρισμού

Παραδοτέο: 6.2.1.β «Οδηγός καλών πρακτικών για τη διενέργεια καταδύσεων και την προστασία της θαλάσσιας ζωής»

Δικαιούχος: Αναπτυξιακή Εταιρεία Περιφέρειας Νοτίου Αιγαίου - Ενεργειακή Α.Ε.

Ανάδοχος:

Ένωση Εταιρειών

«NOISIS Σύμβουλοι Επιχειρησιακής Στρατηγικής και Ανάπτυξης Α.Ε.»
Κανελλοπούλου 15, Κηφισιά,
Τ.Κ. 252 48, Θεσσαλονίκη
Τηλ.: 2310 455299, Fax:2310 434130
E-mail: info@noisis.gr,
URL: www.noisis.com.gr

ΓΝΩΣΗ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗ ΣΥΜΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗ Ι.Κ.Ε.
Καραολή & Δημητρίου 20, 551 31, Καλαμαριά,
Θεσ/νίκη
Τηλ. – Φαξ: 2310 403371 – 2
E-mail: info@gnosianaptixiaki.gr
URL: www.gnosianaptixiaki.gr

Περιεχόμενα

I. Πρόλογος	3
II. Επισκόπηση καλών πρακτικών	6
<i>Καλή πρακτική 1: BLUEMED</i>	6
<i>Καλή πρακτική 2: AKTH</i>	8
<i>Καλή πρακτική 3: PARA - MARE TOURISM</i>	9
<i>Καλή πρακτική 4: MeDryDive</i>	11
<i>Καλή πρακτική 5: DIVE IN OUR ISLANDS</i>	13
<i>Καλή πρακτική 6: ΚΥΚΛΑΔΕΣ LIFE</i>	14
<i>Καλή πρακτική 7: MEDSEALITTER</i>	16
III. Παραδείγματα πρότυπων καταδυτικών πάρκων και εγκαταστάσεων . 18	
<i>Blutoria Marine Park - Το πρώτο καταδυτικό θαλάσσιο πάρκο της Ελλάδος (Ρόδο) συνδυασμένο με ιχθυοκαλλιέργεια</i>	18
<i>Baia - Υποθαλάσσιο αρχαιολογικό πάρκο στην Ιταλία και καταδυτικό κέντρο «Camri Flegrei»</i>	19
<i>Εθνικό Θαλάσσιο Πάρκο Αλοννήσου Βορείων Σποράδων και υποβρύχιο μουσείο Περιστεράς</i>	20
<i>Καταδυτικό Πάρκο στον Τυρό Αρκαδίας</i>	21
<i>Καταδυτικό Πάρκο «Ομπρός Γιαλός», Δήμος Αποκορώνου Χανίων</i>	21
<i>Πάρκο - Ενυδρείο «Θαλασσόκοσμος»</i>	22
<i>Υδροβιολογικός Σταθμός Ρόδου (ΥΣΡ) - Ενυδρείο</i>	22
Βιβλιογραφία	23

I. Πρόλογος

Ο παρών Οδηγός Καλών Πρακτικών αποτελεί το παραδοτέο (Π6.2.1β) που υλοποιήθηκε στο πλαίσιο του έργου «ΑνΔικαΤ», το οποίο συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (ΕΤΠΑ) και από Εθνικούς Πόρους της Ελλάδας και της Κύπρου στο πλαίσιο του Προγράμματος Συνεργασίας Interreg V-A Ελλάδα – Κύπρος 2014-2020 και αφορά στην σύνθεση ενός εγχειριδίου όπου παρουσιάζονται οι κυριότερες καλές πρακτικές που εντοπίστηκαν στην πρόσφατη διεθνή βιβλιογραφία για τη διενέργεια καταδύσεων και την προστασία της θαλάσσιας ζωής.

Στη σημερινή εποχή, δεδομένου ότι δύο από τις κύριες προκλήσεις των παράκτιων περιοχών, είναι η απώλεια της βιοποικιλότητας και οι επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής, αποτελεί επιτακτική ανάγκη η κατανόηση της σημαντικότητας του σχεδιασμού αποτελεσματικών στρατηγικών, ώστε να επιτευχθούν πρότυπα οικολογικής βιωσιμότητας σε παράκτιες περιοχές. Η θαλάσσια περιβαλλοντική αειφορία αποτελεί κρίσιμο παγκόσμιο θέμα το οποίο, ωστόσο, έχει τη δυνατότητα να είναι μια στρατηγική επιχειρηματική ευκαιρία για τις κοινότητες υποδοχής, όπως συμβαίνει με την περίπτωση της τουριστικής βιομηχανίας καταδύσεων που επιδιώκει να προσελκύσει τουρίστες σε έναν προορισμό. Η ενθάρρυνση του καταδυτικού τουρισμού ως μέσο για την επίτευξη ευρείας κλίμακας διατήρηση των θαλάσσιων οικοσυστημάτων, πρέπει να εγγυάται την εφαρμογή των στρατηγικών, συμπεριλαμβανομένης της περιβαλλοντικής εκπαίδευσης, των περιορισμών και της υποβολής προστίμων στο χώρο των καταδύσεων παγκοσμίως.

Αναμφίβολα οι καταδυτικοί τουρίστες μπορούν να επηρεάσουν τα θαλάσσια οικοσυστήματα, τόσο σκόπιμα όσο και ακούσια, μέσω της φυσικής επαφής με το θαλάσσιο φυσικό περιβάλλον. Το γεγονός αυτό εντείνεται όσο ο αριθμός των καταδυτικών τουριστών μεγαλώνει, ο χρόνος της κατάδυσης αυξάνεται, η εμπειρία των δυτών είναι λιγότερη και η περιβαλλοντική συμπεριφορά τους είναι ελλιπής. Όμως, οι αρνητικές επιπτώσεις των ψυχαγωγικών δραστηριοτήτων μπορεί να επηρεάζονται περισσότερο από την εμπειρία και τη συμπεριφορά των δυτών, απ' ό,τι από τον αριθμό τους. Επίσης, τα χαρακτηριστικά της κατάδυσης και η υπεύθυνη περιβαλλοντική συμπεριφορά του κάθε δύτη μπορούν να καθορίσουν το βαθμό επιρροής που ασκείται στο θαλάσσιο περιβάλλον κατά τη διάρκεια της δραστηριότητάς τους.

Στόχος είναι η κατάρτιση ενός οδηγού καλών πρακτικών για την προστασία της θαλάσσιας ζωής κατά την ανάπτυξη του καταδυτικού τουρισμού. Είναι δεδομένο ότι ο καταδυτικός τουρισμός μπορεί να συμβάλει στην ενίσχυση των νησιωτικών και παράκτιων περιοχών, στην επιμήκυνση της τουριστικής περιόδου και στη δημιουργία νέων θέσεων απασχόλησης. Ωστόσο η αναπτυξιακή διαδικασία του καταδυτικού τουρισμού ελλοχεύει κινδύνους που κυρίως άπτονται στην επίτευξη ταυτόχρονης διασφάλισης της προστασίας, καθώς και διατήρησης και αξιοποίησης του φυσικού

και πολιτιστικού υποθαλάσσιου περιβάλλοντος της χώρας με βάση τις αρχές της βιώσιμης ανάπτυξης. Η διεθνής εμπειρία καταδεικνύει ότι στις περιπτώσεις που ο καταδυτικός τουρισμός έγινε εντατικά και ανεξέλεγκτα είχε δραματικές επιπτώσεις στα οικοσυστήματα, λόγω της εκούσιας ή μη καταστροφής που μπορεί να προκληθεί κατά την κατάδυση. Το σημαντικότερο πρόβλημα εντοπίζεται στην παντελή απουσία ελέγχου των δραστηριοτήτων αυτόνομης κατάδυσης, στην έλλειψη στοιχειωδών γνώσεων γύρω από τα θαλάσσια οικοσυστήματα και τα είδη που τα στηρίζουν και στην ανυπαρξία μηχανισμών που θα αναλάβουν τη περιβαλλοντική εκπαίδευση των δυτών και θα αυξήσουν τα επίπεδα ευαισθητοποίησης τους, ώστε οι καταδυτικές δραστηριότητες να είναι πάντα φιλικές προς το περιβάλλον. Οι παράγοντες δε που δυσχεραίνουν την κατάσταση είναι η βραδεία ανάπτυξη που εμφανίζουν ορισμένα είδη θαλάσσιας χλωρίδας και πανίδας και η μη καταγραφή πολλών εξ αυτών.

Στο πλαίσιο αυτό ο παρών οδηγός στοχεύει στην ανάδειξη επιτυχημένων παραδειγμάτων που αφορούν την ανάπτυξη και βιώσιμη λειτουργία των καταδυτικών πάρκων, καθώς και δράσεις περιβαλλοντικής εκπαίδευσης ή δράσεις αξιοποίησης των τεχνολογιών πληροφοριών και επικοινωνιών υπέρ της προστασίας των θαλάσσιων οικοσυστημάτων και της βιοποικιλότητας. Ένα τέτοιο παράδειγμα είναι και η αξιοποίηση της πρωτότυπης τεχνογνωσίας που έχει αναπτύξει στον συγκεκριμένο τομέα το ΕΛ.ΚΕ.Θ.Ε (Ελληνικό Κέντρο Θαλάσσιων Ερευνών) στην Κρήτη και αναφέρεται στη χρησιμοποίηση καινοτομικού τύπου τεχνητών ενδιαιτημάτων για τη δημιουργία οργανωμένων υποθαλάσσιων «οάσεων» που προσφέρονται για κατάδυση αναψυχής.

Στη διάρθρωση του τρέχοντος οδηγού υιοθετείται και εξειδικεύεται μια σειρά κριτηρίων που αφορούν στα εξής:

- βαθμός ομοιότητας σε επίπεδο γεωγραφικό, κοινωνικό, οικονομικό και πολιτειακό,
- βαθμός καινοτομίας και αποτελεσματικότητας των δράσεων που υλοποιήθηκαν,
- δυνατότητα ευρύτερης εφαρμογής των πρακτικών και προοπτική μεταφοράς τεχνογνωσίας, κατά τρόπο ώστε να διασφαλίζεται η υψηλή ποιότητα στη μεταφορά τεχνογνωσίας προς τους φορείς του έργου,
- βαθμός συνάφειας του περιεχόμενου τους με τα χαρακτηριστικά των περιοχών- στόχων του έργου.

Με γνώμονα τα κριτήρια αυτά, γίνεται η διερεύνηση-αποτύπωση καλών πρακτικών στην Ελλάδα και στο εξωτερικό, υπό τη μεθοδολογική προσέγγιση της επισκόπησης δευτερογενών πηγών (σχετική βιβλιογραφία, αρθρογραφία, σχετικά συγχρηματοδοτούμενα έργα, ερευνητικά προγράμματα, κλπ.) που σχετίζονται με την ανάδειξη επιτυχημένων προορισμών καταδυτικού τουρισμού (καταδυτικά πάρκα,

ενάλιους αρχαιολογικούς χώρους, ναυάγια, υποβρύχια μουσεία, κλπ.) χωρίς να διαταράσσεται η ισορροπία της θαλάσσιας ζωής και των σχετικών οικοσυστημάτων.

II. Επισκόπηση καλών πρακτικών

Η διερεύνηση και ενδεχομένως η υιοθέτηση καινοτόμων και επιτυχημένων πρακτικών αποτελεί σημαντικό βήμα προς την ανάπτυξη και τη λήψη αποτελεσματικότερων μέτρων για τη διενέργεια καταδύσεων και την προστασία της θαλάσσιας ζωής. Σε αυτό το πλαίσιο, έχουν εντοπιστεί και περιγράφονται παρακάτω ορισμένες πρακτικές, οι οποίες επιλέχθηκαν κυρίως με βάση τα προαναφερθέντα κριτήρια.

Καλή πρακτική 1: BLUEMED

Τίτλος	Plan/test/coordinate Underwater Museums, Diving Parks and Knowledge Awareness Centres in order to support sustainable and responsible tourism development and promote Blue growth in coastal areas and islands of the Mediterranean
Ακρωνύμιο	BLUEMED
Πρόγραμμα	Interreg V-B Mediterranean (MED) 2014-2020
Εταιρικό Σχήμα	Περιφερειακό Ταμείο Ανάπτυξης Περιφέρειας Θεσσαλίας Υπουργείο Πολιτιστικής Κληρονομιάς και Δραστηριοτήτων και Τουρισμού της Ιταλίας Επίβλεψη της Αρχαιολογίας, των Καλών Τεχνών και του Τοπίου της Καμπανίας Πανεπιστήμιο Πατρών - Τμήμα Πολιτικών Μηχανικών Πανεπιστήμιο Κύπρου - Ωκεανογραφικό Κέντρο Πανεπιστήμιο της Καλαβρίας Πανεπιστήμιο Ζάγκρεμπ - Σχολή Ηλεκτρολόγων Μηχανικών και Υπολογιστών Οργανισμός Dubrovnik - Neretva Οργανισμός Περιφερειακής Ανάπτυξης DUNEA Ίδρυμα Fuerm - Πανεπιστημιακό Ίδρυμα Επιχειρήσεων της Περιφέρειας της Murcia Ατλαντίς Συμβουλευτική Α.Ε.
Περιοχή Μελέτης	Νήσος Κάπο Ριτσούτο (Ιταλία)

	Όρμος Βάια (Ιταλία) Ευρύτερη περιοχή Παγασητικού κόλπου και Περιστερά Αλοννήσου (Ελλάδα) Καβτάτ (Κροατία)
Ιστοσελίδα	http://www.bluemed.interreg-med.eu

Στόχος του έργου είναι η προστασία και αξιοποίηση του ενάλιου φυσικού πλούτου και της βιοποικιλότητας της Μεσογείου.

Το έργο BLUEMED μελετά σε παγκόσμιο επίπεδο τις βέλτιστες πρακτικές για την προστασία και ανάδειξη της Ενάλιας Πολιτιστικής Κληρονομιάς και ειδικότερα όσον αφορά στη λειτουργία ενάλιων επισκέψιμων αρχαιολογικών χώρων (υποβρυχίων μουσείων) σε αρχαία ναυάγια.

Δράσεις στο πλαίσιο του έργου:

Στο πλαίσιο του έργου υλοποιούνται πιλοτικές δράσεις λειτουργίας επισκέψιμων ενάλιων αρχαιολογικών χώρων στην Ελλάδα, την Ιταλία και την Κροατία σε συνδυασμό με τη δημιουργία Κέντρων Ευαισθητοποίησης των επισκεπτών και διάχυσης της γνώσης με την αगाστή συνεργασία εθνικών αρχών, πανεπιστημίων, ερευνητικών ινστιτούτων, οικονομικών φορέων και της τοπικής κοινωνίας. Σε αυτά τα κέντρα οι επισκέπτες βρίσκουν πληροφορίες και ενημερωτικό υλικό αναφορικά με την αρχαιολογική και πολιτιστική κληρονομιά του κάθε πιλοτικού χώρου. Παράλληλα, γίνεται εγκατάσταση Εικονικού Συστήματος Κατάδυσης και άλλων συσκευών πολυμέσων (διαδραστικές βιτρίνες, ψηφιακή σήμανση κλπ.).

Οι πιλοτικές δράσεις στο Δυτικό Παγασητικό και τις Σποράδες στην Ελλάδα, στο Capo Rizzuto και Baia στην Ιταλία και στην περιοχή Cavtat στην Κροατία αφορούν:

- ✓ Το σχεδιασμό ενός συστήματος διαδικασιών και πρακτικών πολιτικής, διαχείρισης, δικτύωσης και προώθησης των Υποβρυχίων Μουσείων, των Καταδυτικών Πάρκων και των Κέντρων Ευαισθητοποίησης και Γνώσης για τις τοπικές/περιφερειακές αρχές.
- ✓ Την προώθηση καινοτόμων υπηρεσιών και τεχνολογιών κατάδυσης για ενίσχυση του καταδυτικού τουρισμού (εγκατάσταση του Προηγμένου Καταδυτικού Συστήματος - Augmented Diving System).
- ✓ Την αύξηση προσέλευσης ατόμων που ενδιαφέρονται για τις καταδυτικές δραστηριότητες στις πιλοτικές περιοχές.
- ✓ Την ανάδειξη της υποβρυχίας πολιτιστικής κληρονομιάς στο ευρύτερο κοινό, μέσω της τρισδιάστατης (3D) απεικόνισης σε μουσεία και σε Κέντρα Ευαισθητοποίησης και Γνώσης (οπτική και ακουστική έρευνα του υποθαλάσσιου

αρχαιολογικού χώρου για την απόκτηση ενός 3D μοντέλου ανάλυσης του υποβρύχιου σεναρίου).

- ✓ Τη δημιουργία web πλατφόρμας, για την ενιαία τουριστική προβολή και δικτύωση της υποβρύχιας φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς, η οποία φέρει τον τίτλο «Υποβρύχιας Φυσικές και Πολιτιστικές Διαδρομές στη Μεσόγειο»

Καλή πρακτική 2: ΑΚΤΗ

Τίτλος	Διαμόρφωση και Πιλοτική Εφαρμογή Σχεδίων Ολοκληρωμένης Διαχείρισης της Παράκτιας Ζώνης στη Ρόδο και στην Κύπρο
Ακρωνύμιο	ΑΚΤΗ
Πρόγραμμα	Interreg V-A Greece-Cyprus 2007-2013
Εταιρικό Σχήμα	Περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου Τεχνολογικό Πανεπιστήμιο Κύπρου Υδροβιολογικός Σταθμός Ρόδου – ΕΛΚΕΘΕ Ωκεανογραφικό Κέντρο Πανεπιστημίου Κύπρου Δήμος Ρόδου
Περιοχή Μελέτης	ΠΖ στη Ρόδο (Ελλάδα) και Λάρνακα (Κύπρος).
Ιστοσελίδα	http://www.greece-cyprus.eu/

Στόχος του έργου είναι η διαμόρφωση Σχεδίων Ολοκληρωμένης Διαχείρισης της ΠΖ στις περιοχές χωροθέτησης και η εφαρμογή ορισμένων από τις προτεινόμενες δράσεις.

Ειδικότερα, στόχος είναι η διαμόρφωση Σχεδίων Ολοκληρωμένης Διαχείρισης Παρακτίων Ζωνών (ΣΟΔΠΖ) για τη Ρόδο και τη Λάρνακα, με βάση μια κοινή επιστημονική μεθοδολογία προσέγγισης, αλλά και η εμπλοκή των κατά τόπους δημόσιων, επαγγελματικών και κοινωνικών φορέων, δηλαδή των χρηστών της ΠΖ, στη διαδικασία διαμόρφωσης των ΣΟΔΠΖ. Επίσης, στόχος είναι η πιλοτική εφαρμογή στην πράξη ορισμένων από τις προτάσεις που περιλαμβάνονται στο ΣΟΔΠΖ της

Ρόδου. Τα ΣΟΔΠΖ κάθε χώρας διαμορφώνονται από τους οικείους εταίρους και βασίζονται στο λογικό κύκλο DPSIR: ανθρωπογενείς δραστηριότητες (D) - πιέσεις (P) - αλλαγή κατάστασης (S) - επιπτώσεις (I) - λήψη μέτρων (R) και στις αρχές της Ολοκληρωμένης Διαχείρισης της Παράκτιας Ζώνης (ΟΔΠΖ).

Δράσεις στο πλαίσιο του έργου:

- ✓ Ενσωμάτωση, στη διαμόρφωση των ΣΟΔΠΖ, διαδικασιών διαβούλευσης (αρχική, ενδιάμεση και τελική) των εταίρων, των τοπικών αρχών σχεδιασμού - εφαρμογής περιβαλλοντικής/χωροταξικής πολιτικής και των φορέων - χρηστών ώστε αρχικά να αναδειχθούν τα προβλήματα της συσσώρευσης ανθρώπινων δραστηριοτήτων στην ΠΖ, να καταγραφούν οι μελλοντικές ανάγκες σε υποδομές στην ΠΖ και να παρουσιαστούν τα μέτρα πρόληψης - αντιμετώπισης - διαχειριστικά εργαλεία.
- ✓ Διεξαγωγή επιστημονικής έρευνας στην ΠΖ με καταγραφή χαρακτηριστικών περιβαλλοντικών παραγόντων, αξιολόγηση όλων των προβλημάτων και διερεύνηση των γενεσιουργών αιτιών τους με μελέτη:
  - του χερσαίου τμήματος της ΠΖ, που τροφοδοτεί τις ακτές και τη θάλασσα με γλυκό νερό, φερτές ύλες και ρυπαντικά φορτία.
  - της ακτογραμμής, που οριοθετεί το χερσαίο και το υδάτινο σύστημα και αποτελεί έναν χώρο εύθραυστης ισορροπίας, με ποικιλία γεωτόπων, βιοτόπων και ανθρωπογενών δραστηριοτήτων. Εκεί διερευνάται η κυματική δυναμική, αποτυπώνονται τα γεωμορφολογικά χαρακτηριστικά και η εξέλιξη των ακτών, οι ανθρωπογενείς δραστηριότητες και οι παρεμβάσεις.
  - του υποθαλάσσιου τμήματος της ΠΖ, όπου γίνεται λεπτομερής υψηλής διακριτικής απόδοσης αποτύπωση βυθού και χαρτογράφηση της ποιότητάς του (αμμώδης, λασπώδης, βραχώδης, με θαλάσσια λιβάδια ή χωρίς), που επιτρέπει την περαιτέρω διαφοροποίηση του βυθού. Τα φυσικά, χημικά χαρακτηριστικά των υδάτινων μαζών της παράκτιας ζώνης και τα βιολογικά τους γνωρίσματα συμπληρώνουν την εικόνα των παράκτιων συστημάτων.
- ✓ Σύνθεση των τελικών διαχειριστικών εργαλείων (ΣΟΔΠΖ).
- ✓ Επιλογή και εφαρμογή ορισμένων προτεινόμενων δράσεων - μέτρων πρόληψης και αντιμετώπισης στη Ρόδο.

Καλή πρακτική 3: PARA - MARE TOURISM

Τίτλος	Promotion and Digital Support of Maritime Tourism in south east Mediterranean Sea
Ακρωνύμιο	PARA - MARE TOURISM

Πρόγραμμα	Interreg V-A Greece-Cyprus 2007-2013
Εταιρικό Σχήμα	Δήμος Κω Κυπριακός Οργανισμός Τουρισμού Τεχνολογικό Πανεπιστήμιο Κύπρου Δήμος Σητείας Οικονομικό Επιμελητήριο της Ελλάδας
Περιοχή Μελέτης	Περιοχή του ΝΑ Αιγαίου, Κρήτης και Κύπρου.
Ιστοσελίδα	http://www.greece-cyprus.eu/

Στόχος του έργου είναι η δημιουργία μιας διαδικτυακής πύλης για το Παρατηρητήριο Τουρισμού όπου φιλοξενούνται όλες οι υπηρεσίες των Παρατηρητηρίων, καθώς και η κοινή βάση δεδομένων.

Η κοινή βάση δεδομένων φιλοξενεί τα εξής στοιχεία: Εθνικές και διεθνείς στατιστικές σειρές, μελέτες παρατηρητηρίων, νομοθεσία, διάρκεια παραμονής σκαφών, ένταση χρήσης υπηρεσιών θαλάσσιου τουρισμού, χώρες προέλευσης των καταναλωτών θαλάσσιου τουρισμού, μέσο μέγεθος των σκαφών που επισκέπτονται τις περιοχές αναφοράς κ.ά.

Δράσεις στο πλαίσιο του έργου:

- ✓ Δημιουργία τριών γραφείων Παρατηρητηρίου Τουρισμού σε Κύπρο, Κρήτη, και Κω με την στελέχωση τους και την προμήθεια του απαραίτητου εξοπλισμού σε υφιστάμενους χώρους.
- ✓ Δημιουργία διαδικτυακής πύλης παροχής ηλεκτρονικών υπηρεσιών θαλάσσιου τουρισμού που επιχειρεί να ενοποιήσει την πρωτογενή πληροφορία και να την προσφέρει στους επισκέπτες. Τέτοιες υπηρεσίες μπορεί να είναι η κράτηση θέσεως σε λιμάνι, η λήψη ενημερωτικών μηνυμάτων για την περιοχή που προσεγγίζεται, η "παραγγελία" υπηρεσιών (π.χ. αγορά καυσίμων με ραντεβού) κλπ.
- ✓ Ανάπτυξη Σχεδίου Δράσης για την οργάνωση και προβολή του θαλάσσιου τουρισμού στην περιοχή του ΝΑ Αιγαίου της Κρήτης και της Κύπρου.
- ✓ Υλοποίηση προγράμματος δημοσιότητας των νέων υπηρεσιών.
- ✓ Παραγωγή ενοποιημένων χαρτών της περιοχής αναφοράς, που συμπληρώνουν τη λειτουργία του portal υπηρεσιών.

Το έργο προτείνει πιθανούς τρόπους για να εξέλθουμε από την αφηρημένη έννοια της «προώθησης τουρισμού» και να εισέλθουμε σε πιο συγκεκριμένα πλαίσια ενός λειτουργικού μοντέλου. Αναμένονται θετικές επιπτώσεις τόσο στην τοπική οικονομία των νησιών (στην επιχειρηματικότητα και στην αγορά εργασίας), όσο και στην διαμόρφωση νέων αντιλήψεων στον τουρισμό μεταξύ των τοπικών κοινωνιών.

Αποτελεί μια διαδικασία με σημαντική πτυχή την άμεση εμπλοκή τόσο των επαγγελματιών όσο και της τοπικής αυτοδιοίκησης. Η υλοποίηση του επίσης προσφέρει στους συμμετέχοντες επαγγελματίες και εκπροσώπους της Τοπικής Αυτοδιοίκησης, κατάρτιση σε θέματα μάρκετινγκ, καθώς και ανάδειξης και προώθησης ενός βιώσιμου και εναλλακτικού τουριστικού προϊόντος.

Αποτελέσματα του έργου:

- Βελτίωση της ανταγωνιστικότητας των περιοχών με την προσθήκη νέων βελτιωμένων υπηρεσιών, όπως οι ψηφιακές υπηρεσίες των μαρίνων-λιμένων και η παροχή έγκυρης και στοχευμένης πληροφόρησης των επιχειρήσεων του τουριστικού τομέα, η προσφορά συμβουλευτικής υποστήριξης σε θέματα που άπτονται στα πεδία της καινοτομίας και της εφαρμογής καλών πρακτικών σε επιχειρήσεις, στην προσφορά στατιστικών στοιχείων και πληροφοριών και στην διεξαγωγή ερευνών, αξιολόγησης και σύγκρισης με σκοπό τον προσδιορισμό των ζητούμενων για την αειφόρο ανάπτυξη της τουριστικής δραστηριότητας.
- Βελτίωση της προσβασιμότητας σε δίκτυα και υπηρεσίες μέσω του portal.
- Διασύνδεση του Πανεπιστημιακού Ιδρύματος με τον παραγωγικό ιστό, δίνοντας ουσιαστικό ρόλο στην υλοποίηση του έργου στο ΤΕΠΑΚ.
- Ενίσχυση της επιχειρηματικότητας στην κατεύθυνση διαφοροποίησης του προϊόντος και βελτίωσης της εξωστρέφειας.
- Ενίσχυση των εναλλακτικών μορφών τουρισμού.

Καλή πρακτική 4: MeDryDive

Τίτλος	Creating personalized dry dive experiences for the promotion of Mediterranean Underwater Cultural Heritage sites as distinctive tourism destinations
Ακρωνύμιο	MeDryDive
Πρόγραμμα	COSME Programme
Εταιρικό Σχήμα	Mazi travel Ltd. Ατλαντίς Συμβουλευτική Α.Ε.

	3D Research s.r.l. Novena Ltd. Καταδυτικό κέντρο "Campi Flegrei" Καταδυτικό κέντρο "Budva" Δήμος Καβάγια
Περιοχή Μελέτης	Επιλεγμένες τουριστικές περιοχές σε Ιταλία, Κροατία, Ελλάδα και Μαυροβούνιο
Ιστοσελίδα	https://medrydive.eu/project/

Στόχος του έργου είναι η ανάπτυξη του διακρατικού τουριστικού προϊόντος «Dive in the Past», με αντικείμενο την Ενάλια Πολιτιστική Κληρονομιά και την ενσωμάτωση νέων τεχνολογιών για την ανάδειξη του ενάλιου πλούτου της Μεσογείου.

Το ευρωπαϊκό έργο MeDryDive βασίζεται σε συνέργειες του Τουρισμού και της «Πολιτιστικής και Δημιουργικής Βιομηχανίας» (CCI). Συμμετέχουν πέντε χώρες της Μεσογείου (Ελλάδα, Ιταλία, Κροατία, Μαυροβούνιο και Αλβανία) με απώτερο σκοπό τη δημιουργία νέων τουριστικών προϊόντων για δύτες και μη δύτες.

Το MeDryDive ενσωματώνει εξατομικευμένες εφαρμογές του τομέα «Δημιουργικές και Πολιτιστικές Βιομηχανίες» (CCI), όπως εφαρμογές επαυξημένης πραγματικότητας (AR), «σοβαρά» παιχνίδια και βίντεο στο τουριστικό προϊόν. Το ψηφιακό περιεχόμενο και οι εφαρμογές CCI που δημιουργούνται μέσα στο έργο εμπλουτίζουν την εμπειρία των τουριστών (δύτες και μη) και τονώνουν το ενδιαφέρον τους για την υποβρύχια πολιτιστική κληρονομιά της Μεσογείου και τις καταδύσεις.

Αποτελέσματα του έργου:

- Ο σχεδιασμός ενός διακρατικού τουριστικού προϊόντος.
- Η ανάπτυξη ενός «σοβαρού» παιχνιδιού "Dry Dive".
- Η ανάπτυξη εφαρμογών επαυξημένης πραγματικότητας (AR) και εικονικής πραγματικότητας (VR) που εμπλουτίζουν την εμπειρία των τουριστών (τόσο δύτες όσο και μη δύτες) και τονώνουν το ενδιαφέρον τους για την υποβρύχια κληρονομιά της Μεσογείου.
- Η δημιουργία ενός διαφημιστικού βίντεο των δραστηριοτήτων κατάδυσης που διατίθενται στους πιλοτικούς ιστότοπους της Μεσογείου (υποβρύχια πολιτιστική κληρονομιά).

Καλή πρακτική 5: DIVE IN OUR ISLANDS

Τίτλος	Διακρατική Συνεργασία “Καταδύσεις στα νησιά μας”
Ακρωνύμιο	DIVE IN OUR ISLANDS
Πρόγραμμα	Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Αλιείας ΕΛΛΑΔΑ – ΚΥΠΡΟΣ
Εταιρικό Σχήμα	Εταιρεία Τοπικής Ανάπτυξης Λέσβου (Ε.Τ.Α.Λ.) Α.Ε. Αναπτυξιακή Δωδεκανήσου (ΑΝ.ΔΩ.) Α.Ε. Αναπτυξιακή Εταιρεία Επαρχίας Λάρνακας (ΑΝΕΤΕΛ)
Περιοχή Μελέτης	Επιλεγμένες καταδυτικές διαδρομές σε 6 σημεία παρέμβασης σε Κάλυμνο, Λήμνο, Λέσβο, Άγιο Ευστράτιο Λάρνακα και Αμμόχωστο
Ιστοσελίδα	http://www.diveinourislands.com/el-gr/

Η διακρατική αυτή συνεργασία των τριών Ομάδων Τοπικής Δράσης Παράκτιων περιοχών του Άξονα 4 του Επιχειρησιακού Προγράμματος Αλιείας της Ελληνικής και Κυπριακής Δημοκρατίας, αποτελεί μια προσπάθεια ανάδειξης της ελκυστικότητας των παράκτιων και θαλάσσιων περιοχών της Λέσβου, της Λήμνου, του Αγίου Ευστράτιου, της Καλύμνου και των Επαρχιών Λάρνακας και Αμμοχώστου.

Στόχος του έργου είναι η αποτύπωση στους χάρτες των ευρωπαϊκών προορισμών, των περιοχών παρέμβασης ως «προορισμοί» ειδικού - καταδυτικού τουρισμού.

Οι καταδυτικές διαδρομές είναι ενδεικτικές και αποτελούν μια καταγραφή υφιστάμενων καταδυτικών πεδίων τα οποία οι ενδιαφερόμενοι μπορούν να επισκεφτούν, κάτω από τους όρους και περιορισμούς που επιβάλλει η σχετική δραστηριότητα καταδύσεων και ορθή πρακτική αυτής σύμφωνα με την υφιστάμενη νομοθεσία της κάθε περιοχής.

Το σχέδιο της διακρατικής συνεργασίας:

- Ενισχύει την βελτίωση της ελκυστικότητας της περιοχής με τη διαχείριση της μοναδικότητας της φύσης και των ευκαιριών που παρουσιάζει.
- Διαφοροποιεί το παραγόμενο τουριστικό προϊόν αξιοποιώντας την εξωστρέφεια που πηγάζει από την ιδιαιτερότητα της φύσης και τη δημιουργία

μιας εναλλακτικής αντίληψης στην επισκεψιμότητα, μέσω της αποτύπωσης των καταδυτικών περιοχών ως τουριστικό προορισμό.

- Ενισχύει το ενδογενές ανθρώπινο δυναμικό, εκθέτοντάς το σε μια διαδικασία αναζήτησης και προβληματισμού, και σε νέες ιδέες και καινοτόμες πρακτικές.
- Δημιουργεί την ανάγκη για νέες ιδέες που θα ενισχύσουν την ορθολογική διαχείριση του φυσικού περιβάλλοντος και της βιοποικιλότητας της περιοχής, σε σχέση με την ευρωπαϊκή εμπειρία.

Δράσεις στο πλαίσιο του έργου:

- ✓ Καταγραφή και χαρτογράφηση των περιοχών καταδυτικού ενδιαφέροντος (4 διαδρομές στην Κάλυμνο, 5 διαδρομές στον Νομό Λέσβου και 4 διαδρομές στην Επαρχία Λάρνακας)
- ✓ Αποτύπωση σε έντυπα μέσα και εργαλεία προβολής - προώθησης με τη δημιουργία 13 χαρτών προτεινόμενων καταδυτικών διαδρομών, τη δημιουργία 3 πεντάπτυχων αποτύπωσης λεπτομερειών ανά εταίρο και τη δημιουργία 1 ενιαίου λευκώματος δικτύου καταδυτικών διαδρομών
- ✓ Αποτύπωση σε ψηφιακές εφαρμογές, ψηφιακά μέσα και ιστοσελίδα με τη δημιουργία ιστοσελίδας, τη δημιουργία ενιαίων εφαρμογών «Applications», ειδικά προσαρμοσμένων για smartphones, tablets, και λειτουργικά iOS & Android με σκοπό την ενίσχυση της επισκεψιμότητας των παράκτιων και αλιευτικών περιοχών στην περιοχή παρέμβασης.

Αποτελέσματα του έργου:

Στα αποτελέσματα του έργου, επιδιώκεται η εξωστρέφεια, ιδιαίτερα σε νησιωτικές κοινωνίες ενθαρρύνοντας την αλληλεπίδρασή της με άλλες κοινωνίες και με άλλες μεθόδους και προσεγγίσεις στην ανάπτυξη. Το σχέδιο συνεργασίας αποτελεί μια απλή αλλά και πιλοτική προσέγγιση η οποία θα δώσει νέα διάσταση και ώθηση στις μελλοντικές προσπάθειες να αξιοποιηθεί και να διαφυλαχθεί η ποικιλομορφία της περιοχής, η οποία είναι ευάλωτη σε συνθήκες ανθρωπογενούς παρέμβασης, με το να δείξει στους κατοίκους τη σπουδαιότητα διατήρησής της και παράλληλα αξιοποίησης της.

Καλή πρακτική 6: ΚΥΚΛΑΔΕΣ LIFE

Τίτλος	Ολοκληρωμένη προστασία για τη Μεσογειακή φώκια στις Βόρειες Κυκλάδες
Ακρωνύμιο	ΚΥΚΛΑΔΕΣ LIFE
Πρόγραμμα	LIFE Nature

Εταιρικό Σχήμα	WWF Ελλάς Υπουργείο Περιβάλλοντος & Ενέργειας Αποκεντρωμένη Διοίκηση Αιγαίου Αναπτυξιακή Εταιρεία Κυκλάδων Α.Ε. Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο, Τμήμα Γεωγραφίας ΜΟm Tethys Research Institute
Περιοχή Μελέτης	Ευρύτερη περιοχή της Γυάρου, της Άνδρου και της Σύρου
Ιστοσελίδα	http://cycladeslife.gr/

Στόχος του έργου είναι η δημιουργία μιας νέας Θαλάσσιας Προστατευόμενης Περιοχής με πολλαπλά οφέλη για τη θαλάσσια ζωή και για την τοπική κοινωνία της περιοχής.

Ειδικότεροι στόχοι είναι:

- Η δημιουργία και αποτελεσματική διαχείριση της πρώτης Θαλάσσιας Προστατευόμενης Περιοχής (ΘΠΠ) στις Κυκλάδες, μέσω νέων προσεγγίσεων και πρωτοποριακών μεθόδων.
- Η επιτυχημένη εφαρμογή και προώθηση πρακτικών βιώσιμης αλιείας στην ευρύτερη περιοχή των Κυκλάδων.
- Η προστασία του σημαντικότερου πληθυσμού της Μεσογειακής φώκιας στην Ελλάδα και τη Μεσόγειο.
- Η προστασία του χερσαίου και θαλάσσιου περιβάλλοντος της περιοχής.
- Η δημιουργία και προώθηση σε Μεσογειακό επίπεδο ενός νέου μοντέλου ΘΠΠ που βασίζεται στις αρχές της συν-διαχείρισης, της οικοσυστημικής προσέγγισης (EBM) και της θαλάσσιας χωροταξίας (MSP).

Ο σχεδιασμός των μέτρων για την προστασία του τοπικού οικοσυστήματος της Γυάρου έγινε από κοινού με όλους τους εμπλεκόμενους φορείς (αλιείς, τοπική αυτοδιοίκηση, Πολιτεία, ερευνητικά ινστιτούτα, αναπτυξιακοί φορείς, πανεπιστήμια και ΜΚΟ), ενεργά μέλη της λεγόμενης «Επιτροπής Συν-διαχείρισης Γυάρου» που συστάθηκε γι' αυτό τον σκοπό.

Τη βάση για τη διαμόρφωση των κατάλληλων μέτρων προστασίας αποτέλεσαν οι έρευνες και χαρτογραφήσεις που πραγματοποιήθηκαν από εταίρους του προγράμματος, οι οποίες έφεραν στο φως μοναδικά επιστημονικά ευρήματα για την εξαιρετικής σημασίας βιοποικιλότητα της περιοχής.

Αυτή τη βιοποικιλότητα έχουν ως στόχο να διαφυλάξουν τα μέτρα που θεσμοθετήθηκαν με την **Υπουργική Απόφαση ΥΠΕΝ / ΔΔΦΠΒ / 58979 / 1531 / 2019 «Καθορισμός όρων και περιορισμών για την προστασία, διατήρηση και διαχείριση της φύσης της χερσαίας και θαλάσσιας περιοχής της Νήσου Γυάρου» (Δ' 389)**, με σεβασμό στον ιστορικό τόπο και δίνοντας τη δυνατότητα ήπιων δραστηριοτήτων που μπορούν να στηρίξουν την ανάπτυξη της τοπικής κοινωνίας. Σημειώνεται ωστόσο, πως πρόκειται για ένα προσωρινό πλαίσιο προστασίας, διάρκειας δύο ετών και με δυνατότητα επέκτασης για ακόμη ένα έτος, καθώς στο διάστημα αυτό αναμένεται η ανακήρυξη της Γυάρου ως «εθνικό θαλάσσιο πάρκο» μέσω της έκδοσης Προεδρικού Διατάγματος.

Σύμφωνα με το νέο πλαίσιο, το νησί χωρίζεται σε τρεις χερσαίες και τρεις θαλάσσιες ζώνες. Στο χερσαίο κομμάτι επιτρέπονται, μεταξύ άλλων και υπό προϋποθέσεις, η επιστημονική έρευνα, τα έργα αποκατάστασης και ανάδειξης του ιστορικού τόπου, καθώς και η επίσκεψη και η ξενάγηση επισκεπτών με σκοπό την περιβαλλοντική εκπαίδευση, την παρατήρηση της φύσης και την αναψυχή. Όσον αφορά στη θαλάσσια περιοχή, επίσης υπό πολύ συγκεκριμένες προϋποθέσεις, επιτρέπονται εποχιακά, μεταξύ άλλων, η παράκτια επαγγελματική αλιεία με ειδική άδεια, οι οργανωμένες καταδυτικές δραστηριότητες και ο αλιευτικός τουρισμός από επαγγελματίες αλιείς.

Καλή πρακτική 7: MEDSEALITTER

Τίτλος	Developing Mediterranean-specific protocols to protect biodiversity from litter impact at basin and local MPAs scales
Ακρωνύμιο	MEDSEALITTER
Πρόγραμμα	Interreg V-B Mediterranean (MED) 2014-2020
Εταιρικό Σχήμα	MEDASSET Ελληνικό Κέντρο Θαλασσιών Ερευνών (ΕΛ.ΚΕ.Θ.Ε.) Capo Carbonara MPA Comune di Villasimius Cinque Terre National Park and Marine Protected Area École Pratique des Hautes Études (EPHE) EcoOcéan Institut Italian National Institute for Environmental Protection and Research (ISPRA) Legambiente ONLUS

	University of Barcelona University of Valencia
Περιοχή Μελέτης	Επιλεγμένες περιοχές ενδιαφέροντος στη λεκάνη της Μεσογείου
Ιστοσελίδα	https://medsealitter.interreg-med.eu/

Στόχος του έργου είναι η ανάπτυξη και υιοθέτηση κοινών πρωτοκόλλων για την παρακολούθηση των θαλάσσιων απορριμμάτων και των δυνητικών επιπτώσεών τους σε σημαντικά είδη βιοποικιλότητας στη Μεσόγειο.

Παράλληλα, το έργο αποσκοπεί στη δημιουργία ενός μεσογειακού δικτύου Φορέων διαχείρισης Προστατευόμενων Περιοχών, που αξιοποιώντας κοινά και ολοκληρωμένα μέτρα θα μπορέσει να συμβάλει στην προστασία της βιοποικιλότητας από τα θαλάσσια απορρίμματα.

Δράσεις στο πλαίσιο του έργου:

- ✓ Παρακολούθηση και καταγραφή των θαλάσσιων απορριμμάτων με θαλάσσια (επιβατικά πλοία και μικρά σκάφη) και εναέρια μέσα (μικρά αεροπλάνα, UAVs).
- ✓ Εξέταση υπό εργαστηριακές συνθήκες, της συγκέντρωσης ρύπων που μπορεί να υπάρχουν σε συγκεκριμένα ειδή-δείκτες, όπως οι θαλάσσιες χελώνες, τα ψάρια και οι θαλάσσιοι πολύχαιτοι.

Αποτελέσματα του έργου:

Σχετίζονται με την εφαρμογή της Ευρωπαϊκής Οδηγίας 2019/904 για τη μείωση των επιπτώσεων των πλαστικών μιας χρήσης στο περιβάλλον και αφορούν στη δημιουργία ενός Πρωτοκόλλου Παρακολούθησης Θαλάσσιων Απορριμμάτων MEDSEALITTER. 83 σημαντικοί φορείς και οργανώσεις στην Ελλάδα και περισσότεροι από 300 συνολικά στις 4 χώρες εφαρμογής του προγράμματος, έχουν ήδη υιοθετήσει το πρωτόκολλο συμβάλλοντας έτσι στην αποτελεσματική προστασία της βιοποικιλότητας της Μεσογείου.

III. Παραδείγματα πρότυπων καταδυτικών πάρκων και εγκαταστάσεων

Blutopia Marine Park - Το πρώτο καταδυτικό θαλάσσιο πάρκο της Ελλάδος (Ρόδο) συνδυασμένο με ιχθυοκαλλιέργεια

Η Blutopia Marine Park, ΙΚΕ ιδρύθηκε με σκοπό τις καταδύσεις αναψυχής, την ίδρυση καταδυτικού κέντρου, θαλάσσιων αγροτουριστικών εκδρομών και συναφών δραστηριοτήτων έρευνας και μελετών του θαλάσσιου περιβάλλοντος. Συνεργάζεται με τις μονάδες ιχθυοκαλλιέργειας της Χάλκης-Ρόδου ώστε να αξιοποιεί την μισθωμένη αλλά και παρακείμενη έκταση ως ένα είδος θαλάσσιας προστατευόμενης περιοχής (ΜΡΑ).

Υποβρύχια λήψη στο καταδυτικό θαλάσσιο πάρκο Blutopia.

Πηγή: <https://www.blutopia.gr/>

Στο πάρκο ασκούνται τρεις δραστηριότητες:

1. Ιχθυοκαλλιεργητική δραστηριότητα
2. Οργανωμένες καταδύσεις από τουρίστες αυτοδύτες του καταδυτικού κέντρου Blutopia
3. Ημερήσιες ξεναγήσεις στο ιχθυοκαλλιεργητικό πάρκο με σκοπό την ενημέρωση του κόσμου για την λειτουργία του ιχθυοτροφείου, αλλά και του θαλάσσιου περιβάλλοντος.

Από το 2007 ξεκίνησαν οι συνδυασμένες τουριστικές δραστηριότητες που περιλαμβάνουν καταδύσεις στην περιοχή γύρω και κάτω από την μισθωμένη θαλάσσια έκταση των ιχθυοκαλλιεργειών.

Ο μισθωμένος θαλάσσιος χώρος της ιχθυοκαλλιέργειας αποτελεί μία ΜΡΑ και διασφαλίζει ένα εύρωστο περιβαλλοντικά περιβάλλον με διευρυμένη βιοποικιλότητα.

Είναι γεγονός ότι, οι προοπτικές για την ανάδειξη της συνδυασμένης ιχθυοκαλλιέργειας είναι μεγάλες, διότι άπτονται του εναλλακτικού τουρισμού που

αποτελεί σημαντική συνεισφορά στην περαιτέρω ανάπτυξη του τουρισμού και ιδιαίτερα σε περιοχές με αντίστοιχες δραστηριότητες.

Με τον συνδυασμό της ιχθυοκαλλιεργητικής δραστηριότητας με τον καταδυτικό τουρισμό, μπορούν να δημιουργηθούν επιπλέον θέσεις εργασίας νέων ειδικοτήτων όπως ο υδροβιολόγος-ξεναγός, υποβρύχιος φωτογράφος, υποβρύχιος βιντεολήπτης, ερευνητής κ.λπ., και να συνδυαστεί η κατάδυση με έρευνα και μελέτη του θαλάσσιου οικοσυστήματος ώστε να υπάρχει μια συνεργασία πανεπιστημιακών ιδρυμάτων, ερευνητικών φορέων και παραγωγών με κοινό όφελος την αειφορική ανάπτυξη των μικρών και μεγάλων περιοχών της Ελλάδος.

Baia - Υποθαλάσσιο αρχαιολογικό πάρκο στην Ιταλία και καταδυτικό κέντρο «Campi Flegrei»

Το ενάλιο αρχαιολογικό πάρκο της Baia ιδρύθηκε το 2002, ενώ το 2007 υπεγράφη η συμφωνία μεταξύ της Αρχαιολογικής Αρχής της Νάπολης και της Καζέρτα με την ένωση Assodiving Flegreum, εκπροσωπούμενης από το Centro Sub Campi Flegrei για την παραχώρηση εξουσιοδότησης των δραστηριοτήτων κατάδυσης στο ενάλιο πάρκο.

Το καταδυτικό κέντρο «Campi Flegrei» είναι προσανατολισμένο στις δραστηριότητες κατάδυσεων αναψυχής και με τη συμμετοχή αρχαιολόγων και ειδικών θαλάσσιας έρευνας εργάζεται για τη βελτίωση της γνώσης και της προστασίας του θαλάσσιου περιβάλλοντος και της αρχαιολογικής κληρονομιάς.

Υποβρύχια λήψη στο καταδυτικό πάρκο της Baia.

Πηγή: <https://subaia.com/>

Ως κύριοι στόχοι του υποθαλάσσιου αρχαιολογικού πάρκου της Baia είναι η προστασία και η καλύτερη διαχείριση του περιβάλλοντος και της αρχαιολογίας ενσωματώνοντας επαγγελματικές ευκαιρίες, η διάδοση των γνώσεων σχετικά με τη θαλάσσια βιολογία και την υποβρύχια αρχαιολογία και η εφαρμογή εκπαιδευτικών προγραμμάτων για τη βελτίωση της περιβαλλοντικής και πολιτισμικής συνείδησης.

Εθνικό Θαλάσσιο Πάρκο Αλοννήσου Βορείων Σποράδων και υποβρύχιο μουσείο Περιστεράς

Το Εθνικό Θαλάσσιο Πάρκο Αλοννήσου Βορείων Σποράδων, είναι το πρώτο Θαλάσσιο Πάρκο της Ελλάδας, και η μεγαλύτερη προστατευμένη θαλάσσια περιοχή στην Ευρώπη (περίπου 2,220 km²). Εκτός από τη θαλάσσια περιοχή, το Πάρκο περιλαμβάνει τη νήσο Αλόνησο, 6 μικρότερα νησιά (Περιστερά, Κυρά Παναγιά, Ψαθούρα, Πιπέρι, Σκάτζουρα και Γιούρα). καθώς και 22 βραχονησίδες.

Στο νησάκι Περιστερά Αλοννήσου, σε βάθος 25 μ., βρέθηκε στις αρχές της δεκαετίας του 1990 και ανασκάφηκε από την Εφορεία Εναλίων Αρχαιοτήτων ένα από τα μεγαλύτερα ναυάγια πλοίων της κλασικής εποχής που έχουν βρεθεί στο Αιγαίο. Το εμπορικό πλοίο μετέφερε περισσότερους από 4.000 αμφορείς, πριν ναυαγήσει στα νερά των Σποράδων. Ο αριθμός των αμφορέων, η κατάσταση διατήρησης του ναυαγίου και η ομορφιά των νερών και του βυθού της περιοχής, που βρίσκεται μέσα στο Εθνικό Θαλάσσιο Πάρκο Βορείων Σποράδων, το καθιστούν ένα μοναδικό αξιοθέατο. Το ναυάγιο της Περιστεράς έχει μετατραπεί σε επισκέψιμο ενάλιο αρχαιολογικό χώρο μαζί με άλλα ναυάγια στον Παγασητικό και τις Βόρειες Σποράδες.

Στο πλαίσιο του προγράμματος BLUEMED κατά την περίοδο «Σεπτέμβριος - Οκτώβριος 2018», η Εφορεία Εναλίων Αρχαιοτήτων και άλλοι φορείς του έργου από την Κύπρο (Πανεπιστήμιο Κύπρου - Κέντρο Ωκεανογραφίας), την Κροατία (Πανεπιστήμιο του Ζάγκρεμπ - Σχολή Ηλεκτρολόγων Μηχανικών και Πληροφορικής) και την Ιταλία (Πανεπιστήμιο της Καλαβρίας - Τμήμα Μηχανολόγων Μηχανικών Ενέργειας και Διαχείρισης), υλοποίησαν την πρώτη αποστολή στις πιλοτικές τοποθεσίες (ναυάγια Περιστερά, Κίκινθος, Γλάρος και Τηλέγραφος). Οι δραστηριότητες αυτές πραγματοποιήθηκαν με την ενεργό υποστήριξη της Περιφέρειας Θεσσαλίας και με τη συμβολή των τοπικών καταδυτικών κέντρων.

Κατά τη διάρκεια της αποστολής, πραγματοποιήθηκαν υποβρύχιες έρευνες και καθαρισμός επιλεγμένων χώρων στην Περιστερά Αλοννήσου και στο Δυτικό Παγασητικό. Σκοπός αυτών των δραστηριοτήτων ήταν αρχικά να οριοθετήσουν τις περιοχές των ναυαγίων που αντιστοιχούν στη «διαδρομή κατάδυσης», να τεκμηριώσουν την τρέχουσα κατάστασή τους, να προσδιορίσουν τα σημεία ενδιαφέροντος για επισκέπτες-δύτες και να καθαρίσουν τους χώρους από τυχόν απορρίμματα και άλλες παρεμβάσεις. Συνολικά, οι δραστηριότητες αποσκοπούσαν στην προετοιμασία των τοποθεσιών για την τρισδιάστατη χαρτογράφηση των ναυαγίων και της γεωμορφολογίας του βυθού.

Όλες αυτές οι δραστηριότητες είχαν ως κύριο στόχο τη δημιουργία των όρων και προϋποθέσεων για να καταστήσουν αυτούς τους πιλοτικούς τόπους ασφαλείς και προσβάσιμους στους δύτες. Ειδικότερα, αποτέλεσμα αυτών των δραστηριοτήτων ήταν η πιλοτική λειτουργία του Εναλίου Αρχαιολογικού Χώρου Περιστεράς Αλοννήσου ως «υποβρύχιου μουσείου» επισκέψιμο με καθοδηγούμενη κατάδυση.

Λήψη στο «υποβρύχιο μουσείο» της Περιστέρας Αλονήσου.
Πηγή: <https://www.archaiologia.gr/>

Καταδυτικό Πάρκο στον Τυρό Αρκαδίας

Στην φάση της υλοποίησης βρίσκεται το Καταδυτικό Πάρκο στον Τυρό Αρκαδίας, η οριοθέτηση του οποίου ορίζεται με το ΦΕΚ 439/3-8-2020, με την απόφαση «Χαρακτηρισμός και οριοθέτηση θαλάσσιας περιοχής και του αντίστοιχου πυθμένα στα διοικητικά όρια του Δήμου Νότιας Κυνουρίας, Π.Ε. Αρκαδίας ως Καταδυτικού Πάρκου».

Το καταδυτικό πάρκο θα καταλαμβάνει έκταση 1.704 στρεμμάτων στον κόλπο του Τύρου, από το Ακρωτήριο Τρίκερι έως το μέσο της παραλίας Τηγάρι, και θα αποτελέσει έναν κόμβο θαλάσσιας βιοποικιλότητας, προσφέροντας εμπειρίες καταδύσεων.

Στόχος είναι η περιοχή να αναπτυχθεί ως ένα επισκέψιμο υποβρύχιο καταδυτικό πάρκο, με καθοδηγούμενες καταδύσεις και υποβρύχιες δραστηριότητες, όπως η υποβρύχια φωτογραφία, αλλά και μια σειρά από εκπαιδευτικά προγράμματα.

Η δημιουργία του πάρκου αναμένεται να βοηθήσει στην προστασία του θαλάσσιου οικοσυστήματος (εντός της έκτασής του απαγορεύεται η αλιεία) και στη δημιουργία φιλόξενων συνθηκών για την αύξηση των ψαριών.

Καταδυτικό Πάρκο «Ομπρός Γιαλός», Δήμος Αποκορώνου Χανίων

Με το ΦΕΚ (Δ429/24-07-2020) δημοσιεύτηκε η απόφαση αδειοδότησης του καταδυτικού πάρκου σε θαλάσσια περιοχή έκτασης περίπου 60.000 τ.μ. στη θέση «Ομπρός Γιαλός», του Δήμου Αποκορώνου. Το καταδυτικό πάρκο θα περιλαμβάνει τριάντα επτά τεχνητούς υφάλους τους οποίους θα ποντίσει το ΕΛΚΕΘΕ και δύο παροπλισμένα πολεμικά πλοία που θα διαθέσει το Πολεμικό Ναυτικό. Οι δράσεις αυτές θα δημιουργήσουν ιδανικές συνθήκες προκειμένου να λειτουργήσουν οι τρεις καταδυτικές διαδρομές που προβλέπονται, μια για αρχάριους, μια για ημι-αρχάριους και μια για προχωρημένους δύτες.

Πάρκο - Ενυδρείο «Θαλασσόκοσμος»

Πρόκειται για το μεγαλύτερο συγκρότημα θαλάσσιας έρευνας, τεχνολογίας και αναψυχής στη Μεσόγειο. Βρίσκεται στις εγκαταστάσεις του ΕΛ.ΚΕ.Θ.Ε. στο Ηράκλειο Κρήτης, και θεμελιώνει τη λειτουργία του και την εξέλιξή του στην επιστημονική γνώση και στις ανακαλύψεις της θαλάσσιας επιστήμης.

Στόχος του είναι η διάδοση και εκλαΐκευση της γνώσης και της καινοτομίας που παράγεται από το ΕΛ.ΚΕ.Θ.Ε., αλλά και από την παγκόσμια θαλάσσια έρευνα, αναπαριστώντας τη θαλάσσια μεσογειακή ζωή με σύγχρονους τρόπους και μέσα.

Επιπλέον, με τις δράσεις του πληροφορεί, επιμορφώνει και ευαισθητοποιεί το κοινό σχετικά με τη ποικιλότητα των μεσογειακών ειδών και των βιοτόπων, και κινητοποιεί για τα θαλάσσια θέματα των επομένων δεκαετιών και τη διαχρονική σχέση του ανθρώπου με το θαλάσσιο μεσογειακό περιβάλλον. Παράλληλα, δημιουργεί ερεθίσματα και προβληματισμό σχετικά με την προστασία και τη βιώσιμη διαχείριση του θαλάσσιου μεσογειακού οικοσυστήματος.

Υδροβιολογικός Σταθμός Ρόδου (ΥΣΡ) - Ενυδρείο

Ο ΥΣΡ έχει διττό ρόλο, αυτόν της ερευνητικής μονάδας και του ενυδρείου-μουσείου συνδυάζοντας την έρευνα, τη δημιουργικότητα, την εκπαίδευση και την ευαισθητοποίηση του κοινού μέσω δραστηριοτήτων που οργανώνει.

Η εκπαιδευτική δράση και η επιστημονική έρευνα, αποτελούν τις δυο κύριες συνιστώσες του έργου του Σταθμού, με την πρώτη να λειτουργεί σαν μέσο μεταφοράς προς το ευρύ κοινό των γνώσεων και των εμπειριών που αποκτούνται με τη δεύτερη.

Ειδικότερα, ο Υδροβιολογικός Σταθμός Ρόδου δραστηριοποιείται ενεργά στην:

- ✓ Έρευνα -σε συνεργασία με τα Ινστιτούτα του ΕΛ.ΚΕ.Θ.Ε.- που καλύπτει ολόκληρο το φάσμα της ωκεανογραφικής επιστήμης στο Αιγαίο και τη Μεσόγειο Θάλασσα.
- ✓ Συνεργασία με ελληνικά και διεθνή ερευνητικά ιδρύματα, Ενυδρεία, Μουσεία Φυσικής Ιστορίας με σκοπό την ανταλλαγή πρακτικών και τεχνογνωσίας σε θέματα επιστημονικής έρευνας αλλά και λειτουργίας και βελτίωσης των εγκαταστάσεων των ενυδρείων και των εκθεσιακών χώρων.
- ✓ Μελέτη απειλούμενων ειδών, όπως θαλάσσιων χελωνών, θαλάσσιων θηλαστικών που περιλαμβάνονται στη διεθνή σύμβαση CITES.
- ✓ Μελέτη και επιστημονική παρακολούθηση ξενικών θαλάσσιων ειδών τα οποία εισέρχονται στη Μεσόγειο από την Ερυθρά Θάλασσα μέσω της διώρυγας του Σουέζ, αλλά και του ενδημικού και ψαριού του γλυκού νερού «Γκιζάνι».

Βιβλιογραφία

- Χ. Κατσαμά (2018). Ενάλια Αρχαιολογικά Πάρκα και Τρόποι Αξιοποίησής τους, Πανεπιστήμιο Αιγαίου, Σχολή Κοινωνικών Επιστημών, Τμήμα Πολιτισμικής Τεχνολογίας & Επικοινωνίας, Μυτιλήνη.
- Σ. Χατζηνικολάου (2021). Θαλάσσιο Πάρκο Blutoria A.E. - Τουρισμός και ιχθυοκαλλιέργεια: η περίπτωση του θαλάσσιου πάρκου Blutoria στη Ρόδο, Τηλε-Ημερίδα ΑνΔικαΤ: Καταδυτικός Τουρισμός: Καλές Πρακτικές και Δυνατότητες Ανάπτυξης.
- Α. Στάθης, Δ. Μαρκάτος και Κ. Κούτσης (2019). Νέοι θεσμοί ανάπτυξης του καταδυτικού τουρισμού: Καταδυτικά Πάρκα, Ενάλιοι Επισκέψιμοι Αρχαιολογικοί Χώροι, Σύγχρονα Ναυάγια. Ευκαιρίες και προβλήματα εφαρμογής στην Ελλάδα. International Conference in Management of Accessible Underwater, Cultural and Natural Heritage Sites: Dive in Blue Growth, Αθήνα, Ελλάδα.
- M. Stefanile (2014). Underwater Cultural Heritage, Tourism and Diving Centers: The case of Pozzuoli and Baiae (Italy). IKUWA V, Proceedings of the 5th International Congress on Underwater Archaeology, A heritage for mankind. Cartagena, October 15th - 18th pp. 213-224.
- UNESCO, (2013). The Benefit of the Protection of Underwater Cultural Heritage for sustainable Growth, Tourism and Urban Development.
- WWF, (2017). Γαλάζια Ανάπτυξη στη Μεσόγειο: Η πρόκληση της καλής περιβαλλοντικής κατάστασης - Ελλάδα, Αθήνα.
- <https://www.ucy.ac.cy/>
- <https://interreg-med.eu/>
- <https://keep.eu/>
- <http://www.diveinhistory.com/>
- <https://hellanicus.lib.aegean.gr/>
- <https://www.hcmr.gr/en/>
- <https://www.archaiologia.gr/>
- <https://subaia.com/>
- <https://www.blutoria.gr/>
- <https://ecozen.gr/>
- <https://en.unesco.org/>
- <https://www.centrosubcampiflegrei.it/>
- <https://alonissos-park.gr/>
- <https://bluemed.interreg-med.eu/>
- <http://www.greece-cyprus.eu/>
- <https://medrydive.eu/project/>
- <http://www.diveinourislands.com/el-gr/>
- <http://cycladeslife.gr/>
- <https://medsealitter.interreg-med.eu/>